

27.10.2020

Językoznawstwo

Nazwy geograficzne w polskich przekładach Nowego Testamentu z XVI i XVII wieku

Autor/Redaktor: Rafał Zarębski

Wydawnictwo:: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

ISBN: 978-83-8220-208-3

W monografii Rafała Zarębskiego "Nazwy geograficzne w polskich przekładach Nowego Testamentu z XVI i XVII wieku. Analiza i słownik" zgromadzono ekwiwalenty toponimów z dziewięciu średniopolskich tłumaczeń Nowego Testamentu, zróżnicowanych pod względem źródeł, strategii translatorskiej i przynależności konfesyjnej.

Ekwiwalenty zebrane w słowniku, stanowiącym integralną część opracowania, zostały omówione w zakresie rozmaitych sposobów przybliżania ich w tłumaczeniach na docelowy język polski oraz w kontekście wyboru danego odpowiednika w zależności od uwarunkowań pragmatycznych, wpływających na warstwę językowo-stylistyczną poszczególnych przekładów.

Spis treści

Wstęp 11

1. Cele badawcze — źródła — ustalenia terminologiczne 17

2. Zaplecze metodologiczne 22

3. Stan badań 30

Rozdział I. Charakterystyka toponimii nowotestamentowej 33

1. Uwagi na temat frekwencji i funkcji 35

2. Językowa struktura toponimów 40

2.1. Nazwy jednowyrazowe 40

2.2. Nazwy zestawione 41

2.3. Nominacje z formułami zwany, który jest 42

2.4. Nominacje z eksplicytnym wyrażeniem objaśniającym 46

Rozdział II. Językowe sposoby przyswajania toponimów nowotestamentowych 51

1. Translokacja 53

1.1. Translokacja obcych form nominatywnych 56

- 1.1.1. Translokacja form łacińskich 56
  - 1.1.2. Translokacja form greckich 57
  - 1.1.3. Translokacja form łacińskich i / lub greckich 57
  - 1.2. Translokacja obcych form przypadków zależnych 59
  - 2. Adaptacja 63
    - 2.1. Adaptacja graficzna i fonetyczna 63
      - 2.1.1. Przejmowanie obcych samogłosek i dyftongów 65
        - 2.1.1.1. Pozycja nagłosowa 65
        - 2.1.1.2. Pozycja śródgłosowa 66
      - 2.1.2. Przejmowanie obcych spółgłosek i grup spółgłoskowych 72
        - 2.1.2.1. Spółgłoski przedniojęzykowe 73
        - 2.1.2.2. Spółgłoski wargowe 76
        - 2.1.2.3. Spółgłoski tylnojęzykowe 77
      - 2.1.3. Inne zjawiska 80
      - 2.1.4. Obce zwyczaje graficzne 80
    - 2.2. Adaptacja morfologiczna 86
      - 2.2.1. Adaptacja fleksyjna 87
        - 2.2.1.1. Nazwy zakończone w łacinie i grece na samogłoskę 90
        - 2.2.1.2. Nazwy zakończone w łacinie i grece na spółgłoskę 100
        - 2.2.1.3. Nazwy mające postać liczby mnogiej 110
      - 2.2.2. Fleksja formacji pochodnych 113
        - 2.2.2.1. Etonimy i nazwy mieszkańców 114
        - 2.2.2.2. Przymiotniki odmiejscowe (w tym od nazw plemion i mieszkańców) 115
        - 2.2.2.3. Odantroponimiczne przymiotniki dzierżawcze 119
      - 2.2.3. Słowotwórstwo formacji pochodnych 121
        - 2.2.3.1. Etonimy i nazwy mieszkańców 123
        - 2.2.3.2. Przymiotniki odmiejscowe 124
        - 2.2.3.3. Odantroponimiczne przymiotniki dzierżawcze 127
    - 2.3. Adaptacja składniowa 130
      - 2.3.1. Toponimy w strukturze wyrażenia przyimkowych 132
      - 2.3.2. Toponimy w strukturze nazw mieszkańców i osób związanych z danym miejscem 134
      - 2.3.3. Toponimy w strukturze nazw zestawionych i deskrypcji 136
      - 2.3.4. Szyk członów zestawień i deskrypcji toponimicznych 138
  - 3. Translacja i operowanie wariantami leksykalnymi 140
    - 3.1. Rodzime ekwiwalenty leksykalne 142
    - 3.2. Pomiędzy wariantem tradycyjnym a nowszym 147
- Rozdział III. Toponimy jako czynnik indywidualizujący język i styl średniopolskich przekładów Nowego Testamentu 155
- 1. Wariantywność 157
    - 1.1. Wariantywność wewnątrzleksemowa toponimów jednoskładnikowych 160
    - 1.2. Wariantywność leksykalna toponimów jednoskładnikowych 163
    - 1.3. Wariantywność w zakresie struktury toponimów zestawionych i deskrypcji toponimicznych 167
  - 2. Wartość stylistyczna toponimów oraz ich udział w indywidualizacji języka i stylu

średniopolskich przekładów Nowego Testamentu 171

2.1. Onimiczne postulaty tłumaczy 172

2.2. Rola glos i komentarzy marginesowych w kształtowaniu warstwy toponimicznej 174

2.3. Wybór spośród wariantów współfunkcyjnych 176

2.4. Działania na strukturze nazw złożonych jako czynnik stylistyczny 178

Zakończenie 181

Słownik nazw geograficznych i ich ekwiwalentów w polskich przekładach Nowego Testamentu z XVI i XVII wieku 197

Zasady redakcyjne 199

Słownik 207

Bibliografia i skróty 295

Źródła 297

Słowniki i źródła pomocnicze 298

Opracowania 300

Summary 317

Słowa kluczowe: Nowy Testament, toponimy, onomastyka, przekłady NT z XVI i XVII w.